

УПОВНОВАЖЕНИЙ

Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua тел. (044) 298-70-33

____.____.20__ № _____

На № _____ від _____.____.20__

**Командувачу Повітряних Сил
Збройних Сил України
Дроздову С.С.**

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України
«Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Статтею 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини і громадянина закріплено у Розділі II Конституції України та відповідно до статті 22 Основного Закону України права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані.

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, метою якого є:

захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України;

додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина у відносинах, що виникають між юридичними особами публічного та приватного права, а також фізичними особами, які перебувають на території України, у випадках, передбачених окремим законом;

запобігання порушення прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню;

сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність до Конституції України, міжнародних стандартів у цій сфері.

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав
людини
№3680.2/21/Х31.1 від 15.04.2021
КЕП: Денісова Л. Л. 15.04.2021 09:05
5FBV77F7B650371D04000000AF67000081E00000

У межах реалізації зазначених вище норм законодавства працівниками Секретаріату Уповноваженого проведено перевірку стану додержання встановлених прав і свобод людини і громадянина в діяльності командування військової частини А1604 при виконанні положень законодавства України, які регламентують питання проходження громадянами України військової служби, соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, а також дотримання державних гарантій виплат військовослужбовцям грошового та інших видів забезпечення.

Так, Херсонським об'єднаним військовим комісаріатом 20.11.2014 року на військову службу за контрактом був призваний солдат Особа 1 року народження, уродженець м. Одеса, особистий номер (далі - солдат Особа 1), який подальшу військову службу проходив у військовій частині А1604.

Згідно інформації, викладеної в акті службового розслідування у військовій частині А1604 від 14.09.2017, під час проведення ранкового шиккування особового складу роти 17.08.2017 року було виявлено відсутність солдата Особа 1

Командуванням вказаної військової частини, 29.08.2017 на адресу військової прокуратури Херсонського гарнізону Південного регіону України направлено повідомлення щодо наявності в діях солдата Особа 1 ознак правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 407 (Самовільне залишення військової частини або місця служби, вчинені в умовах особливого періоду) КК України. 20.10.2017 року стосовно вказаного військовослужбовця внесено за № Особа 1 відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 408 (Дизертирство) КК України.

Наказом командира військової частини А1604 від 14.09.2017 № 230 солдата Особа 1 увільнено від займаної посади та зарахованого в розпорядження командира 11 окремої бригади армійської авіації «Херсон», виключено з усіх видів забезпечення відповідно до підпункту 14 пункту 116 Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних силах України, затвердженого Указом Президента України від 10.12.2008 № 1153/2008 (далі - Положення).

За інформацією командування Сухопутних військ ЗСУ, викладеною у листі № 116/9КІЦ/4437 від 19.03.2021, Слідчим управлінням СК РФ у Брянській області 06.09.2017 відкрите кримінальне провадження щодо громадянина України – військовослужбовця Особа 1, за ознаками злочину, передбаченого ч. 2 ст. 282.2 КК РФ (організація діяльності екстремістської організації).

Після повернення на територію України, наказом командира військової частини А1604 від 28.12.2020 № 289 (далі – Наказ), солдата Особа 1 поновлено на військовій службі і продовжено дію контракту (пункт перший Наказу) та одночасно звільнено у запас відповідно до підпункту «а» (у зв'язку із закінченням строку контракту) пункту 2 частини п'ятої статті 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25 березня

1992 року № 2232-ХІІ, виключено зі списків особового складу частини та знято зі всіх видів забезпечення (пункт четвертий Наказу).

Згідно відповіді на запит представника Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо проведення остаточного розрахунку при звільненні солдату Особа 1, командуванням військової частини А1604 листом від 25.01.2021 № 145 повідомлено, що заборгованість по виплаті грошових коштів з боку військової частини військовослужбовцю відсутня.

Разом з цим, до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини звернувся Особа 1 із заявою про порушення його прав на отримання грошового забезпечення як особи, що проходила військову службу за контрактом у військової частини А1604, оскільки у період його незаконного утримання в місцях позбавлення волі на території Російської Федерації з вересня 2017 року по грудень 2020 року, будь-яких коштів від військової частини він не отримував.

Надаючи оцінку фактичним даним та зібраним матеріалам, у взаємному зв'язку із вимогами чинних нормативно-правових актів, що регулюють відповідні питання, вважаю, що **виконання наказу командира** військової частини А1604 від 28.12.2020 № 289, без проведеного остаточного та повного розрахунку, **призводить до порушення охоронюваних законом прав військовослужбовця** Особа 1.

Так, **слідчим військової прокуратури** Херсонського гарнізону Південного регіону України розглянуто матеріали кримінального провадження № 42017230270000179 за ознаками **кримінального правопорушення**, передбаченого ч. 3 ст. 408 КК України стосовно Особа 1 та **винесено постанову про його закриття** на підставі п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України, тобто у зв'язку із встановленням відсутності складу **кримінального правопорушення в діях** Особа 1.

Процесуальними рішеннями у кримінальному провадженні, відповідно до ч. 1 статті 110 КПК України, є всі рішення органів досудового розслідування, прокурора, слідчого судді, суду.

Постанова слідчого, прокурора про закриття кримінального провадження є одним із підсумкових процесуальних рішень, що приймаються компетентною особою за результатом проведеного досудового розслідування.

Вказана **постанова слідчого про закриття кримінального провадження набрала законної сили**, оскільки не скасовувалась у судовому порядку або в порядку нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням.

Відповідно до ч. 7 ст. 110 КПК України, постанова слідчого, прокурора, прийнята в межах компетенції згідно із законом, є обов'язковою для виконання фізичними та юридичними особами, прав, свобод чи інтересів яких вона стосується.

Водночас, правової оцінки винесеному процесуальному рішення при виданні Наказу, командуванням військової частини А1604 не надано.

Встановлений кримінальним процесуальним законом обов'язок виконання остаточного процесуального рішення - постанови слідчого, прокурора про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених пунктами 1, 2, 4, 9 ч. 1 ст. 284 КПК України, у кримінальному провадженні щодо діяння, яке розслідувалось з дотриманням вимог щодо підслідності, є однією з важливих гарантій прав людини та неодмінною складовою принципу верховенства права (стаття 4 Протоколу 7 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод).

Вирішуючи питання виплат грошового та інших видів забезпечення солдату Особа 1 вважаю доцільним керуватись таким.

Відповідно до вищевказаного Наказу, з 14.09.2017 солдата Особа 1 увільнено від займаної посади та зараховано в розпорядження командира 11 окремої бригади армійської авіації «Херсон», виключено з усіх видів забезпечення згідно підпункту 14 пункту 116 Положення - до повернення військовослужбовця у військову частину.

За наданою у листі командування Сухопутних військ ЗСУ інформацією (лист № 116/9КЦ/4437 від 19.03.2021), військову службу та дію контракту солдату Особа 1 призупинено з 20.10.2017.

Відповідно до ч. 5 ст. 17 Конституції України, держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей.

Преамбулою Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» №2011-ХІІ від 20.12.1991 (далі - Закон №2011-ХІІ) передбачено, що цей Закон відповідно до Конституції України визначає основні засади державної політики у сфері соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, встановлює єдину систему їх соціального та правового захисту, гарантує військовослужбовцям та членам їх сімей в економічній, соціальній, політичній сферах сприятливі умови для реалізації їх конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни та регулює відносини у цій галузі.

Відповідно до абзацу 1 частини 2 статті 24 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» № 2232-ХІІ від 25.03.1992 (далі - Закон № 2232-ХІІ) початком призупинення військової служби є день внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань на підставі заяви, повідомлення командира (начальника) військової частини про вчинене кримінальне правопорушення. При цьому, військовослужбовці, військову службу яких призупинено, звільняються з посад та вважаються такими, що не виконують обов'язків військової служби, їх контракт про проходження військової служби, а також виплата грошового та здійснення продовольчого, речового, інших видів забезпечення таким військовослужбовцям призупиняються.

Відповідно до абзацу 8 частини 2 статті 24 Закону № 2232-ХІІ, для військовослужбовців, стосовно яких закрито кримінальне провадження відповідно до пунктів 1, 2, 3 частини першої статті 284 КПК України, військова

служба та дія контракту продовжується. У такому разі строк призупинення військової служби зараховується до вислуги років для виплати надбавки за вислугу років і призначення пенсії, а також до строку вислуги років для присвоєння чергового військового звання, та поновлюються пільги та соціальні гарантії, встановлені законодавством для військовослужбовців.

При цьому, згідно абзацу 9 частини 2 статті 24 Закону № 2232-ХІІ, за весь час необґрунтованого призупинення військової служби таким військовослужбовцям виплачується недоотримане грошове та здійснюються недоотримане продовольче, речове та інші види забезпечення.

Порядок та умови виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних Сил України визначені наказом Міністра оборони України від 07.06.2018 № 260 «Про затвердження Порядку виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних Сил України та деяким іншим особам».

Згідно з вимогами статті 19 Конституції України правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством; органи державної влади та їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, визначені Конституцією та законами України.

Встановлений державою порядок забезпечує реалізацію прав військовослужбовців на отримання належних виплат грошового забезпечення і наголошує, що додержання визначених Законом №2232-ХІІ вимог є обов'язком держави щодо суб'єктів, які претендують на її отримання.

Виявлені порушення безпосередньо впливають на додержання прав і свобод людини і громадянина, закріплені статтею 43 Конституції України і призвели до обмеження прав військовослужбовця Особа 1, визначених у абзаці 8 та абзаці 9 частини 2 статті 24 Закону № 2232-ХІІ, на отримання ним грошового та інших видів забезпечення за період призупинення військової службі, а саме з 20.10.2017 року по 28.12.2020 року.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, обумовлених необґрунтованими діями військових службових осіб органів військового управління і недопущення їх у подальшому, керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

п р о ш у :

1. Розглянути подання та вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених порушень, зокрема, визначення відповідності дій органу військового управління – командування військової частини А1604 при виданні наказу № 289 від 28.12.2020, винесеному процесуальному рішенню стосовно військовослужбовця Особа 1 у кримінальному провадженні №

2. В межах наланих повноважень, вжити заходи спрямовані на відновлення прав Особи 1 щодо проведення розрахунку з виплат грошового та інших видів забезпечення за період призупинення військової службі, а саме з 20.10.2017 року по 28.12.2020 року.

3. Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити Уповноваженого.

Уповноважений

Л. Денісова